

פתרון בחינת הבגרות באזרחות מועד חורף 2010

1 יח"ל שאלון מס' 034103, 141

פתר: אורן זילברברג, רכז היסטוריה ואזרחות של קידום בגרויות
התשובות נלקחו מתוך המיקודית באזרחות של קידום אותה ניתן להוריד בחינם מאתר קידום

פרק ראשון

1.

- ציון: הזכות לחיים ולביטחון (שלמות הגוף).
הסבר: הזכות של אדם שלא להיות נתון לפגיעה בחייו או בגופו, ולחיים ללא פחד מפני פגיעה שכזו/ חובת המדינה להגן על חייהם ועל ביטחונם של תושביה.
נימוק: לטענת מפקד הצבא באזור, אין הוא יכול להבטיח את ביטחונם של החקלאים העובדים בסמוך לגבול, ולכן הוא אסר עליהם לעבד שדות הקרובים לגבול. מכאן, כי הוא דואג להבטיח את זכותם לחיים ולביטחון, מאחר ועיבוד השדות הקרובים לגבול הנתון במצב של מתיחות ביטחונית, עלול לגרום להם לפגיעה בביטחונם/ גופם.
- ציון: הזכות לקניין.
הסבר: זכותו של אדם לצבור רכוש ולהגן על רכוש זה מפני פגיעה. במקרה הזה מדובר על קניין פיזי/ מוחשי, מאחר ומדובר על פגיעה באפשרות עיבוד השדות/ ההכנסה מעיבוד השדות.
נימוק: לטענת התושבים האיסור של הצבא פוגע באפשרותם לעבוד את שדותיהם ולהפיק מהם הכנסה. מכאן, כי מדובר על הזכות לקניין פיזי מאחר ומדובר על פגיעה ברכוש ממשי- עיבוד השדות וההכנסה מעיבוד השדות.

2.

- ציון: הזכות לתנועה.
הסבר: זכותו של כל אדם לנוע ממקום למקום ללא הגבלה.
נימוק: בית הספר אוסר על תלמידיו לצאת משטחו במהלך הלימודים וההפסקות. מכאן, כי הוא פוגע בזכות שלהם לנוע ממקום למקום ללא הגבלה- מחוץ לשטח בית הספר.
- ציון: המובן הפורמאלי.
הסבר: הכללים לפיהם נחקק החוק ונאכף החוק.
נימוק: מנהלת בית הספר הדגישה בדבריה את המובן הפורמאלי של האיסור לצאת משטח בית הספר- האיסור ידוע לכל התלמידים, נכתב בהתאם לנהלי משרד החינוך

וקיבל את אישור מפקח בית הספר. כלומר היא הדגישה את הכללים לפיהם נחקק האיסור ונאכף האיסור (ולא תוכן האיסור ומידת התאמתו לעקרונות הדמוקרטיה).

פרק שני

3. אחד מבין הבאים:

- קבוצה אתנית היא קבוצת אנשים שלכל חבריה כמה יסודות משותפים, שאינם פרי בחירה (כגון: שפה, מוצא, תרבות, היסטוריה ולפעמים דת). אלו נקראים יסודות שיוכיים/ אתניים. לאום היא קבוצה שלכל חבריה כמה יסודות משותפים, שאינם פרי בחירה (שפה, מוצא, תרבות, היסטוריה ולפעמים דת). אלו נקראים יסודות שיוכיים/ אתניים, אך בנוסף, במהלך השנים הצטרפו ליסודות אלו יסודות מתוך בחירה כמו ערכים ואידיאולוגיה, אלו הם יסודות פוליטיים.
 - חברי הלאום שואפים להגדרה עצמית במסגרת של מדינה ריבונית, בזיקה לטריטוריה מסוימת, לעומת קבוצה אתנית שחבריה אינם שואפים להגדרה עצמית במסגרת של מדינה ריבונית.
4. בכך שתפקידי קק"ל הם בין השאר לרכוש אדמות להתיישבות יהודית בארץ ישראל, לפתח אותן ולדאוג להתיישבות יהודית בהן.
5. "עליונות" החוקה- מקבלת מעמד על-חוקי, ועומדת מבחינה היררכית מעל שאר דברי החקיקה.
- "נוקשות" של החוקה - דרישה למנגנון מיוחד של שינוי, שמובחן מזה של החקיקה הרגילה. הנוקשות בהליכי השינוי יכולה להתייחס הן לגופים שהסכמתם דרושה לשם שינוי החוקה והן לרוב הנדרש לצורך השינוי.
6. שני תפקידי בית המשפט העליון:
- **בית משפט עליון לערעורים** – דן בערעורים על פסקי דין של בתי המשפט המחוזיים (ערכאה שנייה), שניתנו בהליכים אזרחיים, או פליליים, וכן בערעורים על פסקי דין של בתי משפט שלום (ערכאה ראשונה).
 - **בית משפט גבוה לצדק (בג"ץ)** – סמכות מיוחדת מסורה לבית המשפט העליון בשבתו כבג"ץ. במסגרת זו דן בית המשפט העליון בעתירות המוגשות נגד רשויות השלטון. בחוק יסוד השפיטה מוגדר תפקידו:
- "בית המשפט העליון ישב כבית משפט גבוה לצדק; בשבתו כאמור ידון בעניינים אשר הוא רואה צורך לתת בהם סעד למען צדק ואשר אינם בסמכותו של בית משפט, או של בית דין אחר"**
7. לפי הגישה הליברלית ההתערבות של המדינה בכלכלה צריכה להיות מינימאלית על מנת להבטיח חירות כלכלית חברתית לפרטים ואילו הגישה הסוציאל דמוקרטית המדינה נוקטת

במידת התערבות גדולה יחסית של המדינה בכלכלה על מנת להשיג שוויון כלכלי חברתי והבטחת זכויות חברתיות.

8. עיקרון הפלורליזם מורכב משלושה חלקים-

- **ריבוי דעות**, השקפות עולם וקיומו של מגוון חברתי.
- **ההכרה בקיום מגוון זה**.

• **הכרה בזכותן השווה של הקבוצות להתאגד, לפעול ולבטא את ייחודן ואת רצונותיהן.**

הרכב הועדה למינוי שופטים מממש עיקרון זה, כי הועדה מורכבת מנציגי גופים שונים המבטאים את מגוון רצונותיהם והשקפת עולמם המקצועית (שופטי העליון ונציגי לשכת עו"ד), או הפוליטית (חברי הכנסת והשרים החברים בוועדה).

9. המובן המהותי של הדמוקרטיה – האדם וזכויותיו הם במרכז.

במהלך תהליך החקיקה בודקים חברי הכנסת הלימה בין תכניו של כל חוק ועקרונות הדמוקרטיה, כמו זכויות האדם והאזרח. כך עקרון זכויות האדם והאזרח בא לידי ביטוי בהליך החקיקה. כמו כן, הצעת חוק פרטית עוברת הליך אישור על-ידי נשיאות הכנסת, שבדקת האם הצעת החוק אינה גזענית והאם היא הולמת את ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.

פרק שלישי

10.

- ציון: עיקרון שלטון העם.

- הסבר: במדינה דמוקרטית העם הוא הריבון והוא מנהל את המדינה באמצעות נציגיו הנבחרים.

- נימוק: נציג ועד ההורים דרש מראש הרשות המקומית לקיים את הבטחתו ולהעלות את רמת החינוך של הילדים. בכך הוא דורש לממש את עיקרון שלטון העם, לפיו נציג האזרחים צריך לנהל את הרשות המקומית לטובת הציבור שבחר בו ובהתאם לרצונותיהם.

11.

- ציון: מנגנון בלתי פורמאלי.

- הסבר: פועל מתוקף יוזמה של אזרחים או קבוצות במטרה לשנות את מדיניות השלטון (ולא מתוקף חוק).

- נימוק: ועדי ההורים פועלים מתוקף יוזמה של תושבי הרשות המקומית המתאגדים במטרה לפקח על מחלקות החינוך של הרשויות המקומיות, פעילות אשר לא נובעת מתוקף חוק ואינה מחייבת את משרד החינוך/ הרשות המקומית.

.12

- ציון: העדפה מתקנת
- הסבר: מתן יחס שונה בצורה של הטבה לאוכלוסיה אשר בעבר הופלתה עד אשר יושג שוויון בינם לבין שאר האוכלוסיה (=באופן זמני).
- נימוק: כותב המאמר סבור כי יש להעביר תקציבי חינוך מיוחדים לבתי הספר אשר נמצאים בישובים בהם המצב הכלכלי קשה עד אשר יושג שוויון בינם לבין שאר המקומות המבוססים כלכלית, מכאן כי מדובר במצב כלכלי קשה שכנראה נגרם בגלל הפלייה תקציבית של המדינה, והיחס השונה בצורה של הטבה הוא מתן התקציבים המיוחדים עד אשר יושג שוויון בינם לבין שאר הישובים.

פרק רביעי

.13

- ציון: מרכיב לאומי
- הסבר: הדגשת הקשר בין האדם לעמו.
- נימוק: האירים מבקשים להחיות את השפה הקלטית שהיא השפה של אבותיהם, מכאן הם מדגישים את הקשר התרבותי למקור ממנו הם צמחו – עמם ותרבותם הקלטיים.

.14

- ציון: עיקרון הפלורליזם.
- הסבר: עיקרון הפלורליזם מורכב משלושה חלקים-
 - **ריבוי דעות**, השקפות עולם וקיומו של מגוון חברתי.
 - **ההכרה בקיום מגוון זה**.
 - **הכרה בזכותן השווה של הקבוצות להתאגד, לפעול ולבטא את ייחודן ואת רצונותיהן**.

- נימוק: מארגני הכנס טענו שאחת ממטרותיו היא לחשוף בפני חברי האגודה דעות שונות, גם אם הן חריגות ומנוגדות לדעת רוב חברי האגודה. מכאן שיש רצון לעודד ריבוי דעות, להכיר בריבוי דעות זה ולתת אפשרות לדעות אלו להתבטא.
- הערה: יתכן ויתקבל גם עיקרון הסובלנות.

.15

- ציון: לבקר את הממשלה (ולפקח עליה).
- הסבר: אחד מתפקידיה של הכנסת הוא לבקר את הממשלה (מתוקף עיקרון הפרדת הרשויות) ובכך היא מבטאת את רצון ציבור הבוחרים אשר בחרו בחברי הכנסת לייצג אותם.

- נימוק: חבר הכנסת סבור שבכך שראשי ממשלה נמנעים מלנאום ולהציג את המדיניות החדשה של ממשלתם לפני המליאה, הם לא מאפשרים לחברי הכנסת לקרוא קריאות ביניים המבקרות את הממשלה, וכך הם לא יכולים למלא את תפקידם כמבקרי הממשלה.

.16

- ציון: התמודדות חופשית.

- הסבר: קיומה של תחרות הוגנת בין שני מתמודדים או יותר ובין שתי מפלגות לפחות.
- נימוק: הוראתו של הנשיא לעצור חלק מהמועמדים לנשיאות, ובכך למנוע מהם לנהל בצורה יעילה את תעמולת הבחירות שלהם, פוגעת בתחרות ההוגנת בין המועמדים בבחירות לנשיאות ובכך לא מאפשרת התמודדות חופשית בבחירות למשרת הנשיא.